

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>Szerkesztőség: hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő N.-Péterfia utca 348 szám.</p>	<p>Megjelen havonként háromszor, 5-én, 15-én és 25-én egy, illetőleg másfél iven. Előfizetési ár egész évre 4 frt., félévre 2 frt., Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt., 200 szóig 2 frt., a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr. harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>Kiadó hivatal: hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény intézendő. Kis-Mester utca 1382.</p>
--	---	--

Előfizetési felhívás a „Debreczeni protestáns Lap“ 2-dik évi folyamára

Lapunk 2-od évi pályafutását kezdi meg; szellemét s irányát ismeri már a mélyen tisztelt protestáns olvasó közönség; ugyanazon eszméknek s elveknek lesz az jövőben is képviselője; magyar protestáns egyházunk igazi és jól felfogott érdekeinek szószólója.

Ezen havonkint háromszor megjelenő lapnak ára 4 frt, félévre 2 frt, évnegyedes előfizetők is elfogadtatnak a folytatás kötelezettségének feltétele mellett.

Ha előfizetőink száma emelkedik, a lap hetenkint megjelenését fogjuk eszközölni.

Debreczen, 1881. december 15.

Felelős szerkesztő: **Tóth Sámuel.**

Szerkesztő társak: **Békési Gyula,**
Géresi Kálmán.

Zsoltárok új átdolgozásban.

65. Zsoltár.

A szent dicséret a Sionban
Ó! Uristen! tied;
A hála is már lángra lobban,
S a nép hozzád siet;
Mert mi szívünkhöz oly kegyes vagy,
Ha kér, meghallgatod;
Panasza, büne bár milyen nagy,
Te megnyugasztalod.

Ó! böldeg a te választottad,
Kinek te helyet adsz;
Kinek te ajtód megnyitottad,
S a kit te befogadsz.
Házadnak édes javaival
Ott megtelik szívünk,
És templomod szent dolgaiban
Annyi gyönyört lelünk!

Im, hangzik ott már, mily rettentő
Igazságod szava!
S hogy mindenek fölött te vagy Fő,
Idvességünk Ura!
Hogy rád tekint roppant határa
A földnek ide lenn,
És rád tekint a tenger árja,
Reád, te Végtelen!

Fenn a hegyek erődön állnak,
Mert összelánczolád;
A zúgó tengerek, vizárok,
Lenn hallgatnak reád.
Zajgó népek közé hatalmad
Villám gyanánt leüt,
És jeleidtől félve hallgat
Mindenki, mindenütt!

Vigasztalást is, ó! te hintesz
A reggel fényiben,
És biztatólag ránk tekintesz
Az éj sötétiben.
Ha szélyeljárás a szomju földön,
Ottan megáldod azt, —
A csöndes eső is veled jön,
S bőséget az fakaszt.

Mert a vizek forrásaiddból
Cseregnek szüntelen,
S a föld is, szent akaratodból,
Gabnát mindig terem.
A hantokat bőven megöntöd,
Záport hullatsz alá,
S hogy a vetés hozzon gyümölcsöt,
Áldást hintesz reá!

Megékesíti az esztendőt
Te jóságos kezed;
Nyomaidon a halmok, erdők
Határa zsirt csepeg.
Bővölködik még a szegénynek
Kunyhója is alatt,
S völgyön, hegyen, az Ur nevének
Zengik a hálaldalt.

A sík mezők, baromsereggel
 Telvék körös-körül;
 Völgy és halom szép búzarenddel
 Villog, mosolyg, örül.
 Derüben, fényben uszik minden,
 Ha áldasz, Istenem!
 S dicsőséged zeng mindenünnen
 Örökké, szüntelen!

Fejes István.

A debreczeni Graduálok.

Első közlemény.

A debreczeni ref. főiskola könyvtárában négy igen nevezetes és ritka becsü Codex őriztetik, melyek közül három Graduál, egy pedig Cationale. (Mert szükség tudni, hogy szinte a XVIII. század közepéig, háromféle énekes könyv volt használatban a magyar ref. egyházban, u. m. a Graduál, a Cationale és az Impressum. A ki ezekről többet óhajt tudni, kegyeskedjék megolvasni a kolozsvári „Prot. Közlöny“ ez évi 1. 2. számaiban megjelent e tárgyú értekezésemet.)

A fentjelzett négy nagybecsü codex, a tiszántuli ref. egyházkerület püspökének kitünő kegyessége folytán hozzám küldetett vizsgálatra, s im, most van szerencsém e t. lapok hasábjain, egyszerű ismertetésemet rólok sorjában közzé tenni. Először is a legrégebbit s így minden esetre legérdekesebbet lássuk, melynek könyvtári száma R. 505.

* * *

Mielőtt tartalmát vizsgálnók, lássuk miként került nevezett főiskola könyvtárába?

A 33. lapon következő irás olvasható: Incidit in manus Andrae Spáczay longa arbitror jam vetustate attritus Anno Dom. M. DCC. XXXII.

A 14. lapon ismét ez irás: Librum hunc manuscriptum seu Reformatae Ecclesiae Hungaricae antiquorum Legendorum reliquias a Rndo Dno Andrea Spaczai Ecclesiae Sclavonicae Maczien ministro verbi dei dono mihi missas, pro Bibliotheca Illustris Collegii Reformati Debrecinensis vicissim dono dedit Debrecini die 26. Apr. 1753. Samuel Szeremley mpr.

Tábláján belől a könyvtárnok írása: Liber III. Collegii Debrecinensis Ao. 1759. (alá más kézírás s fakó tentával) ex dono Sam: Szeremley 1753.

Tehát 1753-ban került a könyvtárba, s az előtt tulajdona volt Spáczay András málczai (Zemplénmegye) tót ajku ref. lelkésznek. — A 73. 81. 137. 209. lapokon Beszterczei Ferencz név olvasható, tehát Spáczay előtt ily nevű ember is volt.

Ki volt ez a Spáczay András? a „Sárospataki Lapok“-nak megírtam, de életrajzát s a felvidéki tót ajku ref. nép életében nagy fontosságú egyház-irodalmi munkálkodását, lehetőleg kifejtettem a majdan megjelenendő „Uj Magyar Athenás“-ban (mely minden iparkodásunk mellett is eddig — mint ígérve volt — mult szeptemberben csak azért nem jelenhetett meg, mert ugy jártunk mint Csokonai panaszko-

dik versei első kiadásánál: „nem lévén elegendő praenumeránsunk!“)

Spáczay ugyanis a felvidéki tót ajku ref. hivek lelki szükségein segitendő (mivel semminemű vallásos könyvek nem voltak), Jessenius György paptársával a Debreczenben 1736-ban kiadott Margitai János-féle énekes könyvet nagy részben, a zoltárokat pedig egészen tót nyelvre lefordították, s Debreczen olyan kegyes volt, hogy a nyomtatást ugyaucsak Margitai János által ingyen eszközölte a szegény tótok számára, melyről tanúságot tesz a nyomtatásnak fenmaradt egyetlen példánya. Ugyanakkor — 1752-ben — az énekes könyv mellett kinyomatá még Debreczen a tótok számára Zoványi György volt tiszántuli püspök (szül. 1655. megh. 1757.) Liturgiáját is, mely Kolozsvárott 1733-ban jelent meg, s melynek tót fordítását — hihetőleg — szinte Spáczay eszközölte.

Érdekes ez utóbbinál egy motto, melynek magyarban értelme ez: „Én N. N. a ki legtöbbet működtem abban, hogy ez kinyomassék, meghagytam mindenkinek az Isten nevében, hogy ezen könyvecskét az én halálom után is, soha senki kötetlenül ne árulja, ugyanazért nem a könyvért, hanem csak a kötésért fizess.“

Az énekes könyv nyomtatása tehát 1752-ben történt s mint Szeremley Sámuel bejegyzése tanúsítja — e könyv a következő 1573. évben adatván át neki, előttem nagyon hihetőnek s több mint valószínűnek látszik, hogy a jó Spáczay e nagy becsü könyvvel óhajtá a debreczenieknek ama valóban nagyérdemű cselekedetét meghálálni, hogy az első tót ref. énekes könyvet kinyomatták.

Hol iratott? ezt meghatározni teljes lehetetlen, mert czimlapja nincs, a 209. lapon — melynek $\frac{3}{4}$ -e ki van szakítva — látszanak némi jegyzésekből maradt betűk, de ezekből semmit sem lehet kiokoskodni; de már azon kérdésre: mikor iratott? megfelelhetünk, mert a 335. lapon, — melyen a hétköznapi Antiphonák végződnek, ugyanazon kézzel s ugyanazon piros tintával, melylyel a kóta vonalak huzták, s az egyes antiphonák után az éneklendő vagy olvasandó zoltárok s egyéb énekek beírva — ez van alól jegyezve: „30. August finita 1619.“

Bizton állíthatjuk tehát, hogy e kiváló becsü könyv egy azok közül, mely a Rákóczi-Gelei-féle Graduálnak 1636-ban Gyulafejérváron történt kinyomása előtti időkből való, ez tehát a nyomtatott Graduálnál 17 évvel régiebb.

Ha az iratás évszáma nem volna is kitéve, a gyakorlott s jártas vizsgáló azonnal észre veheti, hogy e könyv régiebb a nyomtatottnál, mert egészen más rendszer, más sorrend szerint jönnek elő benne az egyes cerimonialis énekek. — Ebbe például az adventiek jönnek először, míg a Rákóczi-ban azok a többi ünnepek után jelennek meg, — a litania major némileg különbözik, s ugyan egyéb antiphonák és responsoriumok, versiculusok és benedictiók is.

Az év minden vasárnapjai s ünnepeire rendelt responsoriák (Responsoria Dominicalia) versiculusok (Versiculi Dominicales), Edictiones et vota Dominicalia, a Rákóczi-ban leghátul; itt egyik vagy másik ünnepre való hymnuszok után össze-vissza következnek.

Megemlítésre méltó még az is, hogy a „Könyörülj rajtunk“ s a „Ha te meg nem tartasz“ még önálló énekül nem jönnek elő.

Jeremiás lamentációja, melyet Gelei is — úgy látszik — szükséges rosznak tartott, így szólván róla: „én nem tudom mi okon vötték fel az mi eleink, hogy az Nagy-Héten énekeljék“ — nem fordul elő.

Zakariás, Mária éneke a Zsoltárok közt a 383. lapon jó elő.

Szóval az egészen meglátszik a rendszertelenség, s beosztására nézve inkább a régi Cantionalék modorát követi, a mennyiben Adventen kezdi az éneklést.

Maga Gelei mondja előszavában, hogy az öreg Graduál szerkesztésekor, sok helyekről össze hordatta Keserüi Dayka János a Graduálok, e szavaival: „az iminnen amonnan városoktól, még onnan kívül Magyarországból is bé kéregettetett Graduálokból az miéinknek hijját kipótolta és kitöltötte.“

Nyilván való tehát, hogy a gyulafejevári Graduál egy sok egyházakból összehordott gyűjtemény, mely Gelei szavai szerint „teljesen megtöltetett.“

Egy másik igen érdekes curiosum ebben az, hogy a „litania minor“ vagy „Kyrie puerorum“ előadási vagy éneklési módját teljesen feltalálhatni, melyet még eddig hiában kerestem — s melyet ritka voltáért is ezennel leírok.

A Graduálok korában ugyanis a ref. egyházban az ugynevezett váltó éneklés divatozott, melyben közreműködtek: a pap, a kántor és a chorus. — A kyrie puerorum tehát így adatott elő: (dallamát typus hiányában nem adhatom)

Kántor: (éneklé) Irgalmazz nekünk Ur Isten, Krisztus kegyelmezz minékünk, Ur Isten irgalmazz minékünk.

Minister: Jézus Krisztus, ki érettünk eljövél nagy kint szenvedni, irgalmazz minékünk.

Chorus: Krisztus Urunk engedelmes löl érettünk mind haláliglan, Ur Isten irgalmazz minékünk.

Minister: Ki régenten ezt megmondád, leszek te halálođ ó halál.

Chorus: (repetat: irgalmazz nekünk Ur Isten.)

Minister: Ki az keresztfán kiterjesztéd kezedet, mindeneket nagy szeretettel hozzád foglalál.

Chorus: (cantat: Krisztus Urunk engedelmes löl stb.)

Minister: Az élet az fán meghala, az pokol az ég hatalmával elvonula.

Chorus: Irgalmazz nekünk Ur Isten stb.

Ezt feltámadáskor énekeltek s rögtön utánna intónálta a pap a husvéti Introitust: „Örülj és örvendezz keresztényeknek gyülekezeti“ stb.

A későbbi Graduálokban a „kyrie puerorum“ némi változással jön elő, — mely változtatás ebben is — későbbi kézírással — meg van jegyezve.

(Folyt. köv.)

Az erdélyi ágostai hitvallásu evangélikus egyház országos consistoriumának, az országos képviselő házhoz intézett kérvénye a gymnasiumi és reáliskolai oktatásról szóló törvényjavaslat tárgyában.

(Vége.)

Ime ez rövid foglalatlja azon legfontosabb állami okmányoknak és törvényeknek, a melyeknek oltalma alatt az

erdélyi bevett egyházak, köztük az ágostai hitü evangélikus országos egyház is, iskoláiknak és ezek között középtanodáiknak is önálló alapítása, berendezése, vezetése és igazgatása jogát eddig lényegileg bántalmatlanul élvezték.

Hogy az idézett összes törvényhozási tények nem csak egyszerü, a pillanat szükségére számító törvényhozási alkötások, hanem részben még nemzetközi fontosságu és horderejü alapezickek, az semmiképen kétség és vita alá nem vonható. A nagyméltóságu vallás és közoktatásügyi miniszter ur sem vonta azokat és azoknak jogérvényét kétségbe, de azokat egyszerre agyon hallgatni és a törvényjavaslat igazolására szánt indokolásban, valamint magában a törvényjavaslatban azoknak lényegileg mellőzését közvetlenül és közvetve indítványba hozni magát jogosítottnak tartotta.

Hiszen az erdélyi bevett egyházak, mint kimutatva lett, biztosított jogi állásának tökéletes ignorálása és tekintetbe nem vétele az, — hogy a törvényjavaslat az ezen országgrésznek is szóló rendezésnek egyedüli alaki és pozitív kiindulási pontjául, az Erdélyben érvénynyel nem bíró 1791-diki pozsonyi 26-dik törvényczikket veszi, — hogy a felekezeti iskolák külső és belső szervezetének és berendezésének ügyeiben, le az óratervig és a kézirati taneszközök megvizsgálásáig, a kormánynak korlátlan rendelkezési jogokat enged, — hogy a tanárképesítést leczkekényszer és egy tulságosan terjedelmes tanterv általi súlyosbitásoktól, ezen az egyházaknak is megengedett jognak autonom gyakorlását azonban, technikai és anyagi tekintetben épenséggel teljesithetlen feltételektől függővé tehát illuzoriussá teszi, és ilyképen paedagogiai és didactikai indokok felhozása nélkül, a hitfelekezeti s főkép a nem magyar tannyelvü tanintézetek tanulási és képesítési eredményeit, a gyakorlati hatás tekintetében az állami, illetőleg magyar nyelvü intézeteknek utánna helyezi.

Ehez járulnak még a már önmagukban, politikai és büntető rendőri természetüknél fogva nem is egy iskolai törvénybe tartozó, az ily kiterjedésben igényelt főfelügyeleti jogból csak a legnagyobb erőlködéssel levont határozatok, melyek a felügyeleti jog határait messze tullépik, és egyoldalú, önkényes felfogás és értelmezés esetében indokolatlan vexatiokhoz, és tanárok elbocsátása, iskolák bezárása, sőt iskolai vagyon lefoglalása iránti közvetlen, mélyen bevágó intézkedésekhez vezetnek.

Azon eljárás mód, a melylyel általában Magyarországon a középiskolai oktatásnak kérdései és mind az, a mi ezzel egybefügg, mérvadó helyen évek sora óta kezeltettek, fájdalommal minden bizalomteljes nyíltság hiányáról tanuskodik szemben az egyházakkal, vagy legalább az evangélikusokkal mint iskolafentartó testületekkel.

Pedig ezek ilyen alapos bizalmatlanságra tudva alkalmat nem adtak. — Különösen az erdélyi ágostai hitü evangélikus országos egyház, — mely az 1791-diki 54-dik czikkben mint e részbeni egyedüli törvényben e szókkal: „Sacratissima sua Majestas singulas religiones securas benigne reddit: quod piae foundationes ad mentem ac intentionem fundatorum administrabuntur et cum foundationibus aliarum religionum non commiscebuntur, salvo circa illas superinspectionis jure Majestati regiae competente“ körülírt fejedelmi főfelügyeleti jogot mindenkor elismerte, és még ezen tulmenőleg, az államkormányának a részéről kívánt tudomásvételt középiskoláinak berendezéséről és állapotáról

mindenkor lehetővé tette, — vallás és közoktatásügyi miniszter ur ő nagyméltóságához 1868. november havában és 1874. május havában tett előterjesztéseiben nem késett abbéli készségét nyilvánítani, hogy magát a magyar királyi kormányral mindazok iránt érintkezésbe tegye, a mik a nyilvános oktatás és az állam valódi érdekében netalán reformálandóknak és változtatandóknak fognának bizonyulni, a mennyiben itt valóban a törvényes főfelügyelet és nem az iskolák feletti részletes rendelkezés és azok vezetése jó kérdésbe. Előterjesztéseire azonban rendszerint épen semmi s bár pusztán ügykezelési feleletre sem lett méltatva és a kormánynak bárminő pozitív javaslata felett törvényes képvisellete utján nyilatkozni még soha alkalom nékie nem nyújtott.

A tisztelettel alulirt országos konsistoriumnak azonban úgy mint eddig az a meggyőződése, hogy az itt kérdésben lévő minőséggel bíró cardinalis jogok, a melyek még nemzetközi tényekre is támaszkodnak és ezen felül az államunk alkotmánya szerint kiválólag fontos országfejedelmi koronázási eskü által magasabb szentesítést, csak kevés évekkel ezelőtt is — nyertek, oly szerzeményt és birtoklást képeznek, melynek fenmaradása vagy megsemmisítése — a nélkül hogy ez iránt az érdekeltek bár csak meghallgattatnának — épen maradandó természeténél fogva változó parlamenti többségek egyszerű szavazatától függővé nem tétethetik.

III.

A kérdéses törvényjavaslat végül további tartalmában a nemzetiségi egyenjogúságról szóló 1868-diki 44-dik törvényzikk legfontosabb, az egyházakat is legmélyebben érintő határozományaiba hat bé, és az abban a nemzetiségeknek biztosított jogokat mellékesen megsemmisíti stb. stb. Végül így végződik a felirat:

„méltóztassék a magas országgyűlés a gymnasiumi és reáliskolai oktatásról szóló idei október 6-dikáróli törvényjavaslatot azon oknál fogva, mivel az a legjelentékenyebb és legszentebb törvényeket, a melyeken az erdélyi egyházak jogi állása, azoknak léte és culturmunkája nyugszik, figyelmen kívül hagyja és sérti; és e miatt különösen az erdélyi ágostai hitű evangélikus országos egyházban is azon közel 200,000 hozzája tartozó németek által súlyos szorongatás és elnyomatás gyanánt fogna szükségképen éreztetni, az eddig fenállott jó békének és a közjólétnek érdekében — részletes tárgyalás alá nem venni.“

Egy concessió.

A „Közoktatás“ czimű egyetemes tanügyi közlöny, 2-dik számában „Fontos tanügyi okmány“ czim alatt közli olvasóival „A magyarországi tanító szerzetesrendek főnökeinek észrevételeit és óhajait, a középtanodai törvényjavaslat azon szakaszait illetőleg, melyek őket közelebbről érintik.“ Mellőzve az észrevételek többi pontjait, csak azt említjük fel, mely a törvényjavaslat 58. §-ának azon passusát, mely szerint a ki tanárságra képesített akar, igazolni tartozik, hogy a tanodai tanfolyam elvégzése után egyetemen, vagy müegyetemen, vagy a jelen törvénynek megfelelő

tanárképző tanfolyamon négy éven keresztül tanulta a saját szakjához tartozó tárgyakat, módosíttatni kívánja azon okból, mert 1-ör méltánytalan, hogy a theológiát végzett s e mellett saját szakmájára is készült szerzetes áldozár, egy sorba állíttassék az érettségi vizsgálat alól épen kikerült gymnasistával; 2-szor fölösleges is ezeket még 4 évig egyetemi tanulókká tenni; 3-szor az ezzel járó anyagi terhet nem is bírnák meg a szerzetes rendek; de meg 4-szer e költséges tanfolyam eredménye igen kétséges a szerzetes rendekre nézve. Kérnek aztán lehetőleg külön vizsgáló bizottságot s hogy a vizsgáló egyetemi tanár személyeskedésének legyen némi határ vetve, az elsajátítandó tanulmányok szorosabb megjelölését.

Ugyan e lap 3-dik számában dr. Wohrab védi igen ügyesen s fel-fel takarva egyet-mást a tanár vizsgálatok rejtélyeiből, azon két kívánságot, hogy az elsajátítandó anyag szabatosabban jelöltessék meg, másrészt pedig a vizsgálatra bocsáttatásnak ne legyen conditio sine qua non-ja a 4 évi egyetemi tanulmány, mert hisz „a vizsgáló bizottság csak is arról akar meggyőződni, vajjon az illető candidatus kellőkép bírja-e az illető tudományokat, azt pedig a bizottság soha sem kérdezte s nem is kérdezheti, hallgatta-e az illető candidatus az illető disciplinát X vagy Y professzortól? Az egészen mellékes, hogy hol, vagy honnét sajátította el a tanárjelölt tudományát, a fő az, hogy otthonos legyen benne.“ stb. stb.

Mi is abban a véleményben vagyunk, hogy a tanári vizsgálati szabályzatba nem elég a tudomány czimeket venni fel, hanem meg kell jelölni azt is, miféle munka vagy munkákban foglalt ismeretkör elegendő mint minimum a vizsgálatra; s sokszor is kértük szives rágalmozóinkat annak elhívására, hogy a prot. tanárok jó része bizony nem szakértetlenség miatt nem áll elő a vizsgálatra, hanem a kitett czimek után, az egyes szakokban megkövetelt ismeretkör nagysága felől, nem tudva magát tájékozni, minél lelkiismeretesebb, annál nagyobb dolgot csinál a készüléskől magának, mikor pedig már azt érti, hogy 8—10 évi tanulmány után meglehetősen széles mezőt belát szakmája terén, feltámad benne a „szerénység gögje“ s nem akar egy sorba állni a gymnasiumot csak alig végzett s saját szakjokból a vizsgáló tanár jegyzetei betanulásán túl nem igen hatolt ifju emberekkel. Azt is elmondtuk többször, hogy ha csak az a czél, hogy az állam biztosítva legyen a felől, hogy a középiskolai ifjuság tanításába szakértetlen emberek nem kontárkodnak bele, teljesen megnyugtathatja a szigorú vizsgálat; az hogy az illető miképp jutott a tudományához? egészen mellékes reá nézve.

Épen azért nem tudunk egy cseppet sem busulni azon, hogy bár a mieinktől különböző indokból, más oldalról is hallunk a mieinkkel egyező hangot. Tudjuk ugyan, hogy ezért egy pár jóakarónk ultramontanokká kvalifikál bennünket, de hát arról sem tehetünk. Tempora mutantur s a mi czimünk is majd csak megváltozik azon módon, a hogy p. o. az országos középiskolai tanáregylet választmányának megváltozott szerencsésen a véleménye, a felekezeti tanárképzés megengedhetősége vagy czélszerűsége felől. Mert nem kevesebbet látunk az országos tanáregylet közlönye január 15-diki számában, minthogy egész terjedelmében lenyomatván a tanító szerzetes rendek főnökeinek a tör-

vényjavaslat 58. §-a fent kiirt néhány sorára tett észrevételeit, ehez kíséretül a szerkesztő saját neve aláírásával szóról szóra ezt függeszti: „A tanító szerzetes rendek főnökeinek nyilatkozatát és indokolt kérelmét nem hagyhatja figyelmen kívül a törvényhozás. Különösen a tanárképzés ügyében előadott érveik méltánylandók, bár a külön katolikus vizsgáló bizottságot és „vezérfonalakat“ illető óhajtaik alig lesznek teljesíthetők“ stb. Tehát a tanárképzés a törvényjavaslatban kijelölt megszorítás nélkül, rábizandó a „Közlöny“ szerint a tanító szerzetes rendekre. Örvendünk ennek a nyilatkozatnak, mert nem hisszük, hogy a „Közlöny“ a tanító rendeknek úgy akarná megadni a tanárképzés jogát, hogy ugyanez tagadtassék meg a 2 prot. felekezettől. Azt is hisszük, hogy nem a központi választmány vezetésével ell- nkezésben csuszott be ez a közlemény a „Közlöny“ legutóbbi számába. Csak azt nem tudjuk már most magunknak megmagyarázni, miért kellett hát a tanárügy választmányának alig 1½ éve olyan ostentatióval harcot kezdeni a protestánsoknak törvényesen biztosított autonómiájából önként folyó tanárképzési joga ellen, ha a tanítórendek főnökeinek, épen a tanárképzési jog megadását illetőleg kifejezett óhajtasát „nem hagyhatja figyelmen kívül a törvényhozás.“

De ne keltsük fel azokat, a kik és a mik a prot. felekezetek ellen vivott diadalmas harcz után megpihentenek. Örülünk a jelennek s e jelzett kedves változás feletti tiszta örömmüket ne zavarja recriminatio Sapientis est mutare consilium in melius s az egekben nagyobb az öröm egy megtért, mint száz igaz felett.

Bizzunk abban, hogy megérjük még azt az időt, mikor hazánkban belátja a józan többség, hogy az állam nem lehet egy külön felekezet a benne lakó felekezetekkel szemben; hanem hogy az állam és egyes felekezetek őszinte egyetértésen alapuló vállvetett munkája mozdíthatja csak kellő sikerrel elé, a nevelés és oktatás ügyét mind addig, míg az állam polgárai egyes vallásfelekezeteknek is tagjai lesznek egyszersmind. Láttunk mi már erősebb viharokat is a mostaninál és mégis megvagyunk.

Jóna Gy.

Hora canonica.

Igen sok ref. fitanító ismeri s tapasztalaton épült meggyőződéseim szerint egyik szívesen, másik zugolódva bár, de teljesíti azon kötelességet, melyről azt mondják a régi öregek, hogy canon szabta ki. Ez a kötelesség pedig abban áll, hogy az illető tanító urvacsora osztáskor délután prédikál, tehát hatszor egy év folyama alatt. Ezt nevezik hivatalos nyelven hora canonica-nak. Az én meggyőződéseim szerint a hora canonica eltörrendő lett volna már régen s én a legszívesebben eltörölném azt ma is. — Ha azonban azok, a kik hivatva vannak ennek eltörülésére, jónak látják ezt fentartani: nem uszhatom s nem is uszom az ár ellen. — E tekintetben a mult év elején közlöttem véleményemet e lap hasábjain. Szerettem volna, ha e tárgyhoz mások is hozzászólnának; azonban e mai napig még senki sem szólott ehez. — Én se szólnék, ha az a „Pályázat“ — mely a kis-kerekii egyház részéről, Bartha András lelkész ur által, ezen lapok

első s következő számaiban tétetett közzé, — nem kényszerítene, hogy még egyszer szóljak e tárgyban.

A kiskerekii fitanító nemcsak hatszor tartozik egy év alatt a lelkész helyett prédikálni, hanem tizenkilencszer és pedig úgy, hogy a hora canonica itt is, igen ügyesen csak 6-ra van téve, a tanító kötelessége 3-dik pontjában; a 4-dik pont értelmében azonban 13-szor kell két öreg cseber borért prédikálnia. A canon ellen tehát nincs vétve a fitanító fizetéslevelének kiállításában. — De mégis különösnek tűnhetik fel, hogy 13 predikálás ára 200 itcze borban állapított meg. 200 itcze bor 13 predikálásért, tehát 15 itcze egyért, még ha érmelléki bakar volna is az a bor, — lealázólag kevés. — Ez uton a lelkész összes fizetése, a vásár- és ünnepnap predikálásokért, nem ment volna a mult évben többre 1640 itcze bornál. És ha a tanítót lehet kötelezni arra, hogy 15 itcze borért egyszer prédikáljon, miért ne lehetne ugyanezt a lelkésztől is megkövetelni? Így aztán a kiskerekii lelkész évi fizetése a stólán kívül 328 frt lehetne csak, ha egy itcze bort 20 krban számítunk. És én nem átalom kimondani, hogy egy olyan lelkész, ki megengedi azt, hogy Karácson, Husvét és Pünköst első napjain délután s a másodikon délelőtt is délután is a tanító papoljon helyette (pedig káplánja is van), — alig ha érdemel több fizetést ennél. Ne vélje s ne is mondja pedig senki, hogy engem a lelkészek iránti gyűlölet vezet most, mikor ezt kimondani nem átalom. Nyuljunk kebelünkbe s valljuk meg teljes őszinteséggel, hogy egy lelkészre nézve soha sincs kedvezőbb alkalom az evangéliumnak apostoli buzgósággal való hirdetésére, mint épen a nagy ünnepek 2-dik napján délelőtt, mert akkor vannak legtöbben templomban mindenütt, kivétel nélkül. És én úgy vagyok meggyőződve, hogy e napok délelőttjén okvetlen a lelkésznek kellene papolnia még ott is, a hova legatus jár. — Bátor vagyok megkérdezni B. A. urat: nem találta-e visszas dolognak, mikor Karácson, Husvét és Pünköst hetében eszébe jutott, hogy ő — a kinek pedig nincs más hivatalos kötelessége, mint az ünnepre készülni csak egy predikációt tanul meg, míg a fitanítónak — a kinek pedig ünnepi hetében sincs szünideje — három predikációra kell elkészülnie? Vagy ha talán az ünnepekkel szemben azzal nyugtatja meg magát, hogy hiszen az ágyai pap helyett is papol ilyenkor a tanító, — akkor azt kérdem: van-e a kiskerekii papnak annyi szőlője, hogy a szüretelés idejének folyamában két vasárnap fordul elő? — és ha nincs a mint hogy nem is lehet, miért engedi meg, hogy szüret alkalmával 2 vasárnap papol helyette egymás után a fiuk tanítója? Engem semmiféle hatalmasság se tudna rábírni, hogy azt a pályázatot melyet B. A. ur kinyomatott, úgy a mint van, közre bocsássam. Én abból a fizetés 7-dik pontját és a kötelességek 4-ik pontját okvetlen kihuznám s inkább megfizetném a tanítónak azt a 2 öreg cseber bort a magaméból, — ha t. i. ez a kihuzás fizetésconkitásnak tekintetnék, mintsem világgá ereszteném saját nevem alatt azt a fizetéslevelet. Nem tit, kolhatom el, hogy azon is nagyon csodálkozom, hogy miképen fogadhatta s erősithette meg annak idejében ezt a fizetéslevelet az egyházmegye és superintendentia. Nem ismerem el, hogy a kiskerekii egyház autonómiája megsértetik akkor, ha a fizetésleveléből kihagyja az egyházmegye és kerület azt a két pontot. Szívesen felteszem azért ismeretlenül is B. A. urról, hogy a jövő tractualis gyűlés alkalmá-

val önmaga fogja e fizetéslevél általam kifogásolt két pontját kitöröltetni; hiszem, hogy ő maga kérelmez e tárgyban s a tractus bizonyára szíves készséggel fogja kérelmét teljesíteni. Vajha ugy lenne!

Ágya, 1882. január 16.

Nagy Sándor m. k.
ref. lelkész.

Könyvismertetés.

„Christologie des alten Testamentes, oder Auslegung der wichtigsten messianischen Weissagungen von Eduard Böhl. Wien. 1882. W. Braumüller. VIII. + 332.“ Ára 3 forint.

(Folytatás.)

Az ó-szövetség christológiájában felismerhető mindennél a két ellenpárt, a kigyó magva és az asszony magva közötti harc. Így Nóé áldásában (Gen. 9: 25, 26-ban) Kanaan, a Kám fia itt megátkoztatik, minthogy ő és ivadéka a sátán fiai. És ez átok beteljesedik Kanaan földének a semiták általi elfoglaltatásakor, majd később Phoenicia, Babylon elfoglaltatásakor, mely tartományokat, nyugot — a Jafetidák — foglalja el. — Sem különösen megáldatik: „Áldott az Ur, Semnek Istene és Kanaan szolgái legyenek.” (26.) E versben Sem és Jehova ugy emlittetnek, hogy a Kanaanra mondott átokban mint szorosan egymáshoz tartozók vannak feltüntetve. Jehova egyesül Semmel, még pedig annyira, hogy Sem csaknem egészen elenyészik jelentőség tekintetében mellette. — Itt tehát azon tipikus jövendölés található, hogy Jehova egyesül az emberrel, a mi ismét Krisztusban teljesedett be. A 27-dik versben a Jafetre mondott áldás közöltetik: „Szaporítsa az Isten Jafetet és lakozzék a Sem sátoráiban” — azaz a Semre adott áldás terjedjen ki Jafetre is.

Az isteni üdvigéretnek hatalmas lendületet nyernek Ábrahám patriárka korában. És mégis az Ábrahámnak s a többi patriárkáknek adott üdvigéretnek is nem egyebek, mint a paradicsomi ígéretnek reprodukciói. A protevangelium nem csak az emberiség emlékében él tovább, hanem repraesentálókat teremt magának, kik tartalmának hisznek, s azt igazsággá is emelik. — Ily repraesentálója volt annak Ábrahám. Ő egész életével bizonyítja, hogy harcol a sátán magva ellen. Már elhivatása rokonai között és e hívásnak való engedelmesség úgy tűnik fel, mint hadizenet a sátán magvának, elhagyása a bálványoknak. Ezért nyeri áldásul: I. Móz. 12: 3: „Megáldom azokat, a kik téged áldanak és megátkozom, kik téged átkoznak.” Azaz, Isten mintegy pártállást foglal ö mellette, a sátán fiai ellenében, — „és e földnek minden nemzetségei megáldatnak te benned.” Tehát Ábrahámból fog kiáradni az áldás a föld összes népeire. Ábrahám személye az első, kire Isten tekintettel van, de I. Móz. 22: 17-ben a személyről már az ivadéokra terjesztetik ki az áldás: „a te magodban áldatnak meg a föld minden nemzetségei.” Tehát ha Ábrahám meghal is: nem hal meg az ő magva, és ezen magnak élete kezesség az áldás felől, mely ugy időszerinti, mint örökkévaló jólétet jelent, és a mely magában foglal minden külső és belső ellenség feletti győzelmet. Itt felmutatja szerző, hogy

Ábrahám és a későbbi patriárkák miként repraesentálói a protevangeliumnak. E szakaszban egészen Pál apostol felfogásával egyezik, mely a Galatákhoz irt levél 3 részében tűnik ki.

A patriárkhának adott üdvigéret Jákób fiai között Judában folytatódik tovább. Ő neki adja át a haldokló Jákób az Ábrahámnak adott áldást mintegy örökségül. I. Móz. 49: 8–12. Juda kitüntettetik többi testvérei között, győzedelmes lesz, testvérei meghajolnak ő előtt, s ő lesz az uralkodó „és nem vétetik el Judától az uralkodás, sem a királyi pálcza az ő lábai között, minem eljő Siló és hozzá fordul a népek engedelmissége.” (10.) Szerző szerint Siló itt egy személyt jelent, még pedig a megváltót. — Tehát a megváltó eljöveteleig fogja Juda birni az uralmat, azután pedig Siló, s ekként a Juda uralma típusa a Siló uralmának. — És minthogy Judának nem csak az oroszlánéhoz hasonló uralom ígértetik, hanem egyszersmind a 11-dik vers szerint békés uralkodás is: tehát a Siló (békeség szerző) uralma is békés uralkodás leend. A Siló szó ez értelmezését szerző az újabb magyarázatok ellenében bizonyítja héber iratokkal, különösen a talmuddal, targumokkal. Beteljesedését az ó-szövetségi történelemből s Krisztus életéből mutatja fel. — Végre e nehéz hely magyarázatát illető eltérő nézeteket sorol fel, melyeket azonban itt mellőznöm kell: ránk nézve inkább szerző felfogása birván különösebb érdekléssel.

A patriarkai üdvigéretnek mintegy függeléke a Bálám áldása (különösen IV. Móz. 24: 17 skv.) Bálám látja, hogy Jákób nemzetségéből egy csillag támad fel s egy királyi pálcza emelkedik fel s le fogja győzni minden ellenségeit. A csillag és királyi pálcza a király symboluma. Ez a király, kire e symbolum alatt czéloz Bálám, nem csak egy ideális, hanem valóságos személy, ki a pogány népeket mint a sátán magvát küzdelmek után lefogja győzni, uralma korlátlan végtelen lesz s így nem más mint Jézus Krisztus.

Épen így Jézus Krisztusra czélzó jövendölés az V. Móz. 18: 15-ben foglalt azon ígéret is, hogy Jehova egy oly prófétát fog támasztani Izraelből, mint a milyen volt Mózes. Ez üdvigéret főként abban különbözik a megelőzőktől, hogy itt már nem a megváltó ósatyáihoz fűződik az üdv, nem Juda, hanem Levi törzse nyer jelentőséget. Mózes közvetlen értelemben nem előképe a megváltónak, ő csak egy szolga az Isten házában. De ő volt az, kire bizatott a nép megszabadítása Egyiptomból. Ő tehát arra használtatott fel az isteni bölcs gondviselés által, hogy tipizálja a jövendőben való megszabadítást minden szolgaságból. — Mózes tehát maga nem áldás, mint Ábrahám, hanem csak elősegítője az Ábrahámban felmutatott cél elérésének. — A Mózeshez hasonló prófeta ígérete a következő fontos momentumokat tárja fel: 1) Mint Mózes akkor kötö meg a szövetséget Isten és a nép között, midőn a nép bálványimádásba süllyedt vissza, (18: 16.) ugy hogy csaknem minden veszve látszott: ugy az ő hozzá hasonló prófeta is akkor kötö meg az új szövetséget Istennel, mikor már a világ egészen eltávozik Istentől. 2) 18: 15-ben ez áll: „prófétát fog támasztani az Ur a te Istened te közüled.” Tehát a támasztandó prófeta Izrael fia lesz, ember lesz mint Mózes. — Ezekből látható, hogy itt nem egyedül ideális prófétáról van szó, hanem egy concret személyiségről, kinek működési ideje, származása is meg van határozva: és így nem érthető a prófeta alatt általában

az egész próféta. Ezek után szerző Mózes életében egyes kiemelkedő eseményeket hozva fel: szembe állítja Krisztus cselekedeteivel s bebizonyítja, hogy ez a próféta nem lehet más, mint maga Krisztus.

Attól kezdve, hogy Bálám látnoki szavai királyt ígértek Izraelnek, a mely király Jákób házából származván, minden népeket Izrael hatalma alá fog hajtani: Izrael folyvást táplálta a vágyat e király után. A királyság felállításához szükséges előzmények mind meg voltak már. Juda törzse folyvást erős és életképes volt. A Ruth könyve előadja Dávid ősi házának keletkezését, mely most már csak arra várt, hogy Isten valamelyik tagját királylyá hívja el. Hogy mily élénken élt a vágy a népben egy hatalmas király után: azt mutatja azon körölmény is, hogy Gedeont királylyá akarta tenni, majd erősen sürgeti Sámuel a királyság felállítására. És Sámuel csakugyan Isten rendeletére fel is keni Saul.

Saul azonban Benjamin nemzetségéből származott. — Hogy a megígért király csakugyan Juda nemzetségéből állhasson elő, azt Isten még a maga kegyelmi tényének tartotta fen, minthogy Saul felkenetése különösebben csak a nép sürgetésére történt. Csakhamar bebizonyul Saul méltatlansága: s akkor Isten a judabeli Dávidot hívja el, s megindul a harc ismét a sátán magva és az asszony magva között, az elsőből utolsó, az utolsóból első lesz. És a trónra jutott Dávid volt arra rendelve, hogy átvegye az ősatyáknak adott ígéretet, representálja a protevangeliumot, daczára kortársai minden ellenállásának. Dávid egész élete bizonyítja a protevangeliumban kifejezett amaz igazságot, hogy csak megaláztatás, szenvedés árán lehet dicsőségre és győzelemre jutni. Dávid életkörülményei olyanok, hogy azok Krisztus élettörténete prototypusaiként szerepelhetnek. — Dávid szenvedései is számtalanok, mégis győzelemre jut.

(Folyt. köv.)

Felsőbb hatósági rendeletek.

I.

1. Vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszter folyó évi január 1-én 1. sz. alatt az állami tanítóképezdek igazgató tanácsaihoz egy terjedelmes utasítást és felhívást intézett a tekintetben, hogy a tanítóképezdekben a tanításnak micsoda fő célja és irányzata legyen. Nevezetesen taníttassanak a növendékek

1. arra, hogy midőn egy avagy több osztály növendékeit a törvényben és az azon alapuló miniszteri tantervben kiszabott tantárgyakban oktatják, — mi módon fektessék a tanítás súlyát az értelmes és jó olvasás gyakorlására, s ebbe az elméleti tantárgyak tanítását mikép szövhessék közbe; mikép vezessék a növendékeket, az írva olvasni tanítás útján, az írás gépiességének elsajátítása után az olvasható írásbeli ügyesség megszerzésére, leg-egyszerűbb gondolataiknak írásbeli kifejezésére, s legalább az értelmes levélírás módjára.

2. A mezei gazdaság, kertészkedés, szőlő- és komlómivelés, dohánytermesztés és méhészetbeli, s ott, a hol lehetséges, a selyemtenyésztésbeli ügyesség gyakorlati elsajátítására. Továbbá

3. A házi ipar fontosabb ágai begyakorlására, tekintettel mindenkor a vidéken szokásosabb házi ipari foglalkozásokra, kihagyván ezek köréből minden haszontalan pepecselést, ellenben figyelmet fordítva az értékesíthető cikkek készítésére.

4. Az egészség ügyére vonatkozó oktatások szintén összeköthetők ugyan az emberi test szervezetéről szóló tanulmányokkal; de ezek mellett a képezdei növendékeket tanítani s gyakorlatilag szoktatni és nevelni kell a tisztaság iránti kényesebb érzékre.

Oktatni kell őket nem csak arra, hogy maguk mindig tiszták legyenek, hanem arra is, hogy a majdan reájok bízandó népiskolai növendékeket miképen igyekezzenek a tisztaságra szoktatni, sőt ha kell még erőltetni is, s ez irányban még a szülőket is utasítani.

Oktatni kell őket arra is, miképen kell az iskolai terem, sőt a lakószobákat is, az egészség fentartására való tekintetből is, tisztán tartani; a tanterem és a szobák levegőjét természetes vagy mesterséges uton felújítani (szellőztetni).

Ismertetni kell az iskolai butorok minden ágát, különösen a czélszerű padok szerkesztését s a gyermekek korához alkalmazott méreteit.

Meg kell őket ismertetni az árnyékszék szerkezetével s hangsúlyozni azok tisztán tartásának fontosságát.

Figyelmeztetni kell az iskola udvara és annak egész környéke s az iskolai kut stb. tisztán tartására és minden fertőztető anyagok eltávolításának szükségére és módjaira.

Általában meg kell őket tanítani minden fontosabb intézkedésre, a mi az egészségügyre vonatkozik, kiemelve ezek közt a hirtelen beálló szerencsétlenségekben való segélynyújtás módjait, a ragályos betegségek terjedésének meggátolására szolgáló óvó intézkedéseket stb.

Hogy a mezei gazdaság, gyümölcsfa tenyésztés, szőlő- és komlómivelés, dohánytermesztés, méhészet és selyemtenyésztés egészen gyakorlati uton és biztos sikerrel taníttathassék a képezdekben: felhívom az Igazgató Tanácsot tegyen jelentést arról, miképen lehetne, ott a hol még nincs, legalább 2—5 hold terjedelmű mezei gazdaságnak, ezen felül 1—2 hold kertnek való tért szerezní, s azt a közönséges gazdasági eszközökkel és egy pár fejős tehénnel — mely egyuttal igavonóul is szolgálna — méhessel és esetleg selyemtermelő helyiséggel felszerelni.

2. Ugyancsak a vallás és közoktatásügyi miniszter január 13-án 25. sz. alatt az egyházi hatóságokhoz követező rendeletet bocsátott ki: Magyarországi illetőségű egyének részére, a birodalmi tanácsban képviselt országokban vagy külföldön köttetni szándékolt házasság céljából, kizárólag ezen minisztérium által jogérvényesen kiállítható bizonyítványok az illetékszabás 21. tételének a. aa) pontja értelmében 1 frtos bélyeggel levén ellátandók, ezentul ily bizonyítvány kiadására czélzó minden folyamodványhoz vagy 1 frtos magyar bélyeg, vagy az annak megfelelő érték készpénzben lesz annyival inkább csatolandó, minthogy annak hiányában a folyamodványok kiegészítés végett vissza fognak küldetni.

Különfélék.

Gusztáv-Adolf egylet a szegedi ref. egyháznak 1000 márkát, a bélzerindinek 500 márkát praeliminált s ezen összegek tavasszal ki fognak fizettetni. — Bilke és a vele levő társegyházak ajánlást nyertek az egyes főegyleteknél.

Templomi szószék. Közönséges, alkalmi és ünnepi egyházi beszédek. Irta Madarász Imre n. kun-karczagi ref. lelkész, egyházmegyei tanácsbíró, aljegyző és levéltárnok. II. füzet. Ára 1 frt 20 kr. Karczag 1882. Tartalmaz 19 egyházi beszédet. Ismertetésére vissza fogunk térni.

Előfizetési felhívás néhai Tót János volt nemes-dömölki evang. lelkész és kemeses-aljai esperes hátrahagyott népszerű halotti beszédeire. — Három éve lesz nem sokára, hogy Tót János, a dunántuli evang. egyházkerületnek huzamosb időn át főjegyzője, a kemeses-aljai egyházmegye köztisztviselőjében állott esperese, a magyarhoni prot. egyház egyik kimagasló oszlopembere meghalt. Sokan vannak jó barátai, ismerősei, kik, míg élt, szeretettel ragaszkodtak hozzá, halála után pedig kegyelettel emlékeznek reá. Több ily tisztelőitől felszólítva lettem, hogy, mint kinek birtokába jutottak boldogult Tót János irományai: rendeznék sajtó alá egy kötetet népszerű halotti beszédeiből. E szíves felszólításnak eleget teendő az egyházkerület egykori kimagasló alakjának emlékét megújítandó, — a kerület kidőlt oszlopa iránti tiszteletből, közrebocsátok egy kötetet népszerű halotti beszédeiből; azon reményben, hogy az egykor ismert nevű Tót Jánosnak, mint a dunántuli egyházkerület kitűnő szónokának, munkái méltánylásra fognak találni.

A munka február végén jelenik meg. Január hóban az előfizetések megtételét a nyomtatandó példányok mennyisége tekintetéből kérem.

Egy füzött példány ára 80 kr. Tartalmazni fog 17—20 beszédet.

Az előfizetés postai utalványon eszközölhető s Nagy-Alásnyba, postahely, Veszprémmegyében, alulírotthoz küldendő. — Kelt Nagy-Alásny, Deczember hó 27. 1881. — Kiss Lajos, nagy-alásnyai evang. lelkész.

Révész Imre emlékére a püspöki hivatalhoz befolyt adományok:

Végh Lajos ref. lelkész Bihar-Félegyházán 1 frt.

Soltész Farkas tetéleni lelkész 2 frt.

Szilády Áron halasi lelkész 10 frt.

A halasi ref. egyház 50 frt.

Csepelyi Menyhért f. vásárhelyi lelkész 1 frt.

Székelyhidi ref. egyházból: Szabó József ref. lelkész 1 frt, Balogh Lajos 1 frt, Baun 40 kr, Gombos F. 1 frt, Pataky Ferencz 1 frt, Szabó István 1 frt. özv. Kovács Zsigmondné 20 kr, Garán Dániel 30 kr, Toronkó Károly 1 frt, Drávetzki Béla 1 frt, Szentés Sándor 20 kr, összesen 8 frt 10 kr.

Diószegi ref. egyházból: a diószegi ref. egyház 10 frt, Mólnár János 1 frt, Kovács József 1 frt, Sz. J. 50 kr, Kraus Károly 50 kr, Kalmár Ferencz 20 kr, Kassay Ignác ref. lelkész 1 frt, Ujváry Ödön 50 kr, B. K. 20 kr, Szabó Gábor 50 kr, összesen 15 frt 40 kr.

Tartalom: Előfizetési felhívás a „Debreczeni protestáns Lap” 2-dik évi folyamára. — Zsoltárok új átdolgozásban. — Az erdélyi ág. hitv. evang. egyház országos consistoriumának, az országos képviselőházhoz intézett kérvénye a gymnasiumi és reáliskolai oktatáshoz szóló törvényjavaslat tárgyában. — Egy concessio. — Hora canonica. — Könyvismertetés. — Felsőbb hatósági rendeletek. — Külföld. — Különfélék. — Pályázat.

Felelős szerkesztő: **Tóth Sámuel.** Szerkesztő társak: **Békési Gyula, Géresi Kálmán.**

Pályázat.

A kis-kereki-i ref. egyházban (Bihar, m. u. p. Székelyhid) megürült fitanítói állomás betöltendő lévén: a pályázni akarók kellően felszerelt kérvényüket az 1882-ik évi február 15-ik napjáig, nevezett egyház lelkészi hivatalához nyujtsák be.

Ez állomáshoz kötött évi fizetés:

1-szor. 46 frt. oszt. ért.

2-szor. 30 köből rozs.

3-szor. 10 köből szemes tengeri.

4-szer. 5 öl kemény tűzifa.

5-szor. 1/2 telki külilletmény és 2 vékás nádlás, melyet a tanító maga munkáltat, de az utánna eső mindenféle adót az egyház fizeti.

6-szor. Tandíj, minden gyermektől 1 véka csős tengeri, 42 kr. 1 csirke és egy kanta must; a mely szüléknek pedig szöllőjük nincs a must helyett 42 kr.

7-szer. 2 öreg cseber bor: melyért a 4-ik pontban foglalt kötelességét teljesíti.

8-szor. Temetési stóla; predikációs halottól 1 frt. énekszóstól 50 kr,

9-szer. 2 szobával, konyhával, pinczével, és házi kerttel ellátott lakás az iskola helyiségen.

Tanító kötelessége

1-szor. Az elemi iskola 6, jelenleg azonban csak 4 osztályába járó fiugyermekek tanítása, az egyházkerületi tanterv szerint

2-szor. A kántorság teljesítése.

3-szor. Urvacsora osztáskor, esztendő első napján, nagy pénteken és áldozó csötörtökön délután prédikálás.

4-szer. Karácson, Husvét és Pünköst ünnepek első napjain délután, a másodikon délelőtt délután, továbbá szüretkor 2 vasárnapon egyházi beszéd tartása,

Pályázó csak pályavégzett okleveles, vagy oly tanító lehet, ki már az 1868-ik év előtt is tanító volt, a megválasztott állomását az 1882-dik évi ápril 1-ső napján elfoglalni köteles.

A megválasztott csak három évre erősítettik meg, három év multával azonban, — ha addig mind erkölcsileg kifogástalannak, mind a tanítás terén jó tanítónak mutatta magát, reménye lehet, hogy állandóan is meg fog erősítettetni.

Kelt Kis-kerekiben 1881. decz. 28.

Bartha András m. k.
reform. lelkipásztor.